

Förhandlingssektionen
Sabina Bajraktarevic
Karin Nordin

Arbetsmarknadsdepartementet
10333 STOCKHOLM

Grundläggande omställnings- och kompetensstöd- för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden Ds 2021:16

Sammanfattning

Arbetsmarknadsdepartementet har berett Sveriges Kommuner och Regioner tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria.

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslagen i promemorian med nedan beskrivna tillägg och synpunkter.
- SKR:s tillstyrkande vilar på förutsättningen att även de förslag som framförs i Ds 2021:17 och Ds 2021:18 genomförs.
- Det är anmärkningsvärt att SKR inte beretts möjlighet till insyn eller deltagande i utredningen på ett adekvat sätt. SKR:s uppfattning är att samtliga parter på arbetsmarknaden ska beaktas i lagstiftningsarbetet och beredas möjligheter till medverkan gällande lagförslag som berör hela arbetsmarknaden.

SKR tillstyrker utredningens förslag om att det införs ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd som staten tillhandahåller.

Det är av avgörande betydelse att de förslag som utredningen presenterar ger utrymme för parterna att reglera avtalsvillkoren utifrån respektive sektors behov.

Bakgrund

Förslagen i promemorian bygger på den principöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd som tecknats mellan Svenskt Näringsliv, Förhandlings- och samverkansrådet PTK (PTK), Industrifacket IF Metall (IF Metall) och Svenska Kommunalarbetsareförbundet (Kommunal).

Enligt principöverenskommelsen ska ändringar genomföras i bl.a. lagen (1982:80) om anställningsskydd, ett nytt och parallellt offentligt studiestödssystem införs samt ett nytt offentligt omställningsstöd till arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal införs. Dessa insatser ska komplettera varandra och utgöra delar av en helhet.

I promemorian föreslås en ny offentlig omställningsorganisation som ska erbjuda och finansiera grundläggande omställnings- och kompetensstöd. De övriga delarna av principöverenskommelsen behandlas i två andra departementspromemorior (Ds 2021:17 och Ds 2021:18).

Inom kommun- och regionsektorn, som omfattar cirka en fjärdedel av svensk arbetsmarknad, finns kollektivavtal som innehåller bestämmelser om tidiga omställningsinsatser och kompetenshöjande åtgärder (KOM-KR). Vid förhandlingarna om detta avtal har anpassningar gjorts utifrån januariavtalet. Detsamma gäller Allmänna bestämmelser (AB) som reglerar anställningsvillkoren inom sektorn.

Målgrupp och kvalifikationsvillkor för det nya stödet

Det nya offentliga omställnings- och kompetensstödet införs för att fler arbetstagare på arbetsmarknaden ska omfattas av ett grundläggande stöd. Staten finansierar stödet, genom en ny offentlig omställningsorganisation, alternativt genom att ersätta arbetsgivare som ger anställda motsvarande stöd genom en registrerad omställningsfond.

Som SKR uppfattat utredningens förslag ska arbetstagare som är anställda hos arbetsgivare som är bundna av kollektivavtal inte kunna få det offentliga grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Detta gäller oavsett om arbetstagaren genom kollektivavtalet har rätt till ett grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller inte. SKR anser att en lämpligare avgränsning vore att det offentliga stödet inte får ges till arbetstagare som har motsvarande skydd genom att arbetsgivaren är ansluten till en registrerad omställningsfond.

Stödet ska vara tillgängligt för personer som ännu inte fyllt 65 år

Enligt utredningen får det offentliga stödet inte ges efter att den sökande har fyllt 65 år. SKR anser att en fast övre ålder bör undvikas i lagstiftningen och vill peka på möjligheten att koppla den övre åldersgränsen till riktåldern i pensionssystemet.

Etablering på arbetsmarknaden som villkor för stöd

Av utredningen framkommer att den nya offentliga omställningsorganisationen bör undvika överlappning med Arbetsförmedlingens insatser. Målgruppen för det nya stödet är personer som befinner sig nära arbetsmarknaden medan Arbetsförmedlingen ska prioritera de arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden. Ett sätt att minska risken för överlappning mellan myndigheterna är att förtydliga lagförslaget avseende begreppet etablering på arbetsmarknaden och förvärvsarbete. Det bör förtydligas om arbets- eller inkomstvillkoret kan tjänas in i en subventionerad anställning med stöd från Arbetsförmedlingen.

SKR vill även framhålla att det finns behov av ett utökat utbyte och klargörande av ansvar mellan Arbetsförmedlingen och de partsgemensamma omställningsorganisationerna.

Utredningen konstaterar att det är viktigt att poängtera att det förstärkta stödet inte handlar om att den offentliga omställningsorganisationen ska ta över ansvar från aktörer som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, sjukvården eller arbetsgivaren och att det förstärkta stödet kan stötta personen i processen, men det formella ansvaret

förändras inte. SKR vill framhålla att detta även gäller de partsgemensamma omställningsorganisationerna.

Utredningen föreslår att arbetsvillkoret för att kunna ta del av det offentliga omställningsstödet bör vara formulerat på samma sätt för alla arbetstagare. Arbetsvillkoret är tänkt att utformas så att arbetstagaren ska ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka i minst 12 månader under en ramtid på 24 månader. Ett arbetsvillkor som uttrycks i ett fast antal timmar riskerar att missgynna de vars genomsnittliga veckoarbetstid vid heltid är lägre än 40 timmar.

Ett nytt arbetsvillkor återkvalificerar för stöd

Arbetstagare som har fått stöd föreslås kunna återkvalificera sig för stöd genom att på nytt uppfylla arbetsvillkoret. Stöd som arbetstagaren tagit emot från andra omställningsorganisationer föreslås inte ingå i bedömningen för återkvalificering. SKR anser att förslaget bör förtydligas så att en arbetstagare inte kan omfattas av fler än en omställningsorganisation samtidigt, oavsett om denna är offentlig eller partsgemensam.

Stöd ska ges i mån av tillgång på medel och prioritering ska kunna göras vid behov

Utredningen föreslår att den offentliga omställningsorganisationens stöd endast ska få beviljas i mån av tillgång till avsatta medel. SKR förutsätter att likvärdiga krav ska gälla för den som ansöker om att bli en registrerad omställningsorganisation.

En ny offentlig omställningsorganisation

Den nya offentliga omställningsorganisationen föreslås organiseras vid Kammarkollegiet

Utredningens bedömning är att Kammarkollegiet har goda förutsättningar att bygga upp den offentliga omställningsorganisationen på ett likartat sätt som de partsgemensamma omställningsorganisationerna. Kammarkollegiet föreslås ansvara för upphandling av fristående aktörer samt även ansvara för registreringen av omställningsorganisationer. SKR anser att det är viktigt att Kammarkollegiet för dialog med etablerade omställningsorganisationer inför uppbyggnaden av verksamheten.

Ett rådgivande organ ska bistå kansliet i strategiska frågor

Utredningen föreslår att ett särskilt rådgivande organ inom Kammarkollegiet inrättas för att bistå myndigheten i strategiska frågor. Minst hälften av de sju ledamöterna i organet föreslås vara representanter från registrerade omställningsorganisationer eller deras huvudmän. SKR vill framhålla vikten av att samtliga sektorer är representerade i det rådgivande organet.

Ersättning till arbetsgivare som finansierar grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Enligt utredningens bedömning kommer det offentliga stödet till största del att ges till arbetstagare inom den privata sektorn. SKR vill framhålla att stödet ska riktas mot och bidra till hela arbetsmarknadens kompetensförsörjning.

Registrering av omställningsorganisationer

Utredningen överlåter till Kammarkollegiet att besluta om den närmare utformningen av kvalifikationskraven för att registreras som omställningsorganisation. SKR anser att den närmare innebörden av kvalifikationsvillkoren bör föregås av dialog med arbetsmarknadens parter.

Av utredningen framkommer att det kommer att finnas ett visst utrymme för skillnader i stödet och villkoren i de registrerade omställningsorganisationerna jämfört med den offentliga organisationen.

SKR anser att det är viktigt att kvalifikationskraven inte blir sådana så att dessa utgör ett ingrepp i parternas roll att reglera villkor i kollektivavtal och utifrån respektive sektors behov. Omställningsvillkor utgör en del av de villkor som tillämpas inom respektive sektor och bör därmed ses i ljuset av avtalsvillkoren i sin helhet. Att det finns utrymme för skillnader i stödet och villkoren är viktigt både för att omställningsorganisationen ska kunna utveckla tjänsterna och individanpassa dem.

Uppgiftsskyldighet för registrerade omställningsorganisationer

Förslaget innebär att en registrerad omställningsorganisation till Kammarkollegiet ska redovisa de uppgifter som myndigheten behöver i ett ärende om omställnings- och kompetensstöd till arbetstagare, registrering av omställningsorganisation samt ersättning till arbetsgivare.

SKR efterfrågar tydlighet i vilka uppgifter som behövs i ett ärende om det offentliga omställningsstödet till arbetstagare. Det blir otydligt vilken uppgiftsskyldighet som åligger registrerade omställningsorganisationer.

Om uppgiftsskyldigheten avser information för att klargöra om arbetstagare som sökt omställningsstöd hos Kammarkollegiet redan omfattas av motsvarande stöd hos en registrerad omställningsorganisation anser SKR att uppgiftsskyldigheten är befogad.

Om uppgiftsskyldigheten avser allmän information om omställningsstöd som de registrerade omställningsorganisationerna erbjuder bör sådant informationsutbyte kunna ske i annat forum, som rådet för omställningsfrågor.

Kammarkollegiet ska kontrollera uppgifter

SKR tillstyrker utredningens förslag om att Kammarkollegiet ska kontrollera uppgifter men anser att förslaget att arbetsgivare omgående ska anmäla förändringar som kan påverka rätten till ersättning eller ersättningens storlek är otydligt utformat.

Författningsreglering, ikraftträdande och uppföljning

Utredningens förslag är att regeringen senast 2027 ska uppdra åt en myndighet att utvärdera det nya systemet för grundläggande omställnings- och kompetensstöd. SKR ifrågasätter den del av förslaget, så som förbundet har uppfattat det, som innebär att endast parterna bakom principöverenskommelsen ska delta i utvärderingen och uppföljningen av systemet då det utesluter andra parter på arbetsmarknaden. Det nya systemet för grundläggande omställnings- och kompetensstöd är en viktig fråga för samtliga parter på arbetsmarknaden.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande

*Reservation lämnades av Vänsterpartiet, se **bilaga**.*

SKR arbetsutskottet
2021-08-31

Reservation från Vänsterpartiet

Grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Vänsterpartiet menar att Sveriges kommuner och regioner ska avvisa förslaget i sin helhet för att skicka tillbaka det till arbetsmarknadens parter för en förhandling som följer den ordning som är bruklig i den så kallade Svenska modellen.

Som en arbetsgivarpart som företräder arbetsgivare med ca 1,2 miljoner anställda på Svensk arbetsmarknad är det helt orimligt att inte fått möjlighet att vara en del av denna förhandling.

Att det dessutom är en förhandling som skett under ett politiskt hot om lagstiftning har också medfört att förhandlingen också frångått grundläggande principer för Svensk arbetsmarknad.

I det förslag som nu presenteras kan man se en del positiva inslag med till exempel omställningsstöd. Men det är tydligt att förslagen innebär en maktförskjutning på Svenska arbetsmarknad till förmån för arbetsgivarparten. Detta menar Vänsterpartiet är olyckligt. Vår uppfattning är att den balans som funnits inom SKRs medlemmars avtalsområden varit ganska rimligt avvägd vilket skapat stabila och goda förutsättningar för utveckling. En så kraftig förskjutning av positionerna på arbetsmarknaden mellan parterna kan leda till svårigheter för sektorn i framtiden.